

Dan Eliasson, generaldirektör på MSB.

2020-01-13 17:00 CET

Dan Eliassons anförande vid Folk och Försvars rikskonferens

I dag höll MSB:s generaldirektör Dan Eliasson ett anförande vid Folk och Försvars rikskonferens med rubriken "Civilt försvar i ett nytt årtionde". I anförandet lyfta han bland annat fram behovet av att totalförsvarsbeslutet 2020 blir ett brett beslut som sätter ambitionsnivån och anger de ekonomiska ramarna även för det civila försvaret.

[Här ger Dan Eliasson en kort sammanfattning av sitt tal.](#) Hela anförandet kan du ta del av i sin helhet här:

Kollegor! Mina damer och herrar! Vänner till ett starkt och robust Sverige i en allt mer föränderlig värld!

Det är ett privilegium att få vara här på rikskonferensen. Tack för inbjudan! Jag tänkte använda min tid till att diskutera fyra olika frågor.

- Rågången mellan politik och förvaltning på det totalförsvarspolitiska området,
- Betydelsen av parallell utveckling av militärt försvar och civilt försvar i syfte att skapa ett starkt och sammanhållet totalförsvar,
- MSB:s arbete med att tillsammans med andra aktörer hålla samman det arbetet i syfte att ge regeringen ett så bra beslutsunderlag som möjligt inför arbetet med totalförsvarspropositionen till hösten, och
- Myndigheternas beredvillighet att axla ansvar för att hitta lösningar på de frågor som regering och riksdag inte kan ge svar på i nämnda proposition.

1. Fundera över rågången mellan politik och förvaltning

Under hösten ska regeringen fatta beslut om en totalförsvarpolitisk proposition, som sedan ska behandlas av riksdagen. Det här är troligen det viktigaste beslutet på området under den kommande femårsperioden, och därmed viktigt att nyttja vår samlade kompetens på bästa sätt.

Som många av er vet så har jag haft privilegiet att inneha ledande positioner både i regeringskansliet och i myndighetsvärlden. Det här ger möjlighet till reflektion och jämförelse. När man kommer till det totalförsvarpolitiska området så är det särskilt en fråga som jag tycker skiljer området från andra och det handlar om hur djupt politiken är inne i "hurfrågorna". Naturligtvis kan politiken besluta det man önskar med undantag om beslut i enskilda ärenden, men frågan är om detta gynnar verksamhetens utveckling.

Det som traditionellt har byggt Sverige starkt är då politiken identifierar önskvärda samhällsförändringar och anger inriktning för hur detta ska lösas – och sedan låter myndigheterna avgöra hur förändringen ska åstadkommas.

Den uppmaning jag vill rikta till alla som lyssnar nu är att fundera igenom om gränssnittet mellan politik och förvaltning ligger rätt i arbetet med den kommande propositionen, och om inte "hurfrågorna" i större utsträckning ska återföras till förvaltningen.

Låt proffsen vara proffs, som regeringens företrädare brukar uttrycka det i andra sammanhang. En uppfattning som jag också uppfattar att det finns stöd för i Statskontorets och Ekonomistyrningsverkets granskningar av styrningen inom detta område.

2. Säkerställ en parallell utveckling av militärt försvar och civilt försvar

Vi går då över till frågan om nödvändigheten av en parallell utveckling av militärt försvar och civilt försvar i syfte att skapa ett starkt totalförsvar.

Det är uppenbart att det finns en stor samsyn politiskt att stora satsningar ska göras på det militära försvaret. Det är bra och jag välkomnar det. Det bygger Sverige starkare.

Samtidigt vet vi att totalförsvaret är beroende av två stadiga ben, det militära försvaret och det civila försvaret. Tillsammans bygger vi motståndskraft.

Tillsammans bygger vi tröskeleffekt. Här finns ingen animositet, bara broderskap och komplementaritet mellan de två områdena.

Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar tillsammans för att inrikta och driva på den samlade totalförsvarsplaneringen. Vi gör det tillsammans med ett mycket stort antal aktörer – myndigheter, kommuner och regioner, organisationer och företag, allt det som håller igång ett samhälle.

De omfattande satsningarna på Försvarmakten behöver kompletteras med motsvarande kraftfulla satsningar på den civila delen av totalförsvaret. Vi talar då om hela samhällets kapacitet och motståndskraft. Om livsviktiga frågor som trygghet och säkerhet, sjukvård och omsorg, mat, el, värme, vatten, betalningssystem och telekommunikationer.

När vi nu påbörjar ett nytt decennium så har totalförsvarsplaneringen kommit en bit på väg. Allt fler personer är krigsplacerade och vet vad de ska göra vid höjd beredskap och krig. Förmågan att samverka på ett säkert sätt har förbättrats. Det finns ett tydligt fokus, och en stark vilja att bidra. Det pågår konkret arbete på alla nivåer inom den offentliga förvaltningen – ända ut i landets kommuner – även om de har kommit olika långt. Det pågår även viktigt utvecklingsarbete inom de frivilliga försvarsorganisationerna.

Från näringslivshåll hör jag lite disparata röster. En röst som talar om att staten måste betala för att näringslivet ska engagera sig i arbetet, men också flera röster som ställer frågan: hur kan vi hjälpa till? Här finns ett stort utvecklingsbehov, så att vi får tydliga och samspelade spelregler som gör att näringslivet kan delta i arbetet på alla nivåer – ute i kommuner och regioner såväl som på nationell nivå. Den utredning om näringslivets roll i totalförsvaret, som redovisade sitt slutbetänkande i december, lyckades inte nå riktigt så långt som jag hade hoppats. Det visar att uppgiften verkligen är svår och komplex.

Ett mer framgångsrikt exempel är arbetet med Totalförsvarsövningen, TFÖ2020. Övningen och inte minst förberedelserna för den har blivit den kraftfulla injektion i arbetet som vi hoppades på för att öka medvetenheten, kunskapen och motivationen. Övningen kommer att ha avgörande betydelse för hur totalförsvarsplaneringsarbetet ska föras vidare kommande år.

Totalförsvarsplaneringen och förberedelserna inför TFÖ 2020 har lett till

tydligt ökad förmåga. Men arbetet har också synliggjort brister och behov som behöver åtgärdas. Det kommer att kräva politiska beslut och mer resurser.

Utgångspunkten för arbetet med civilt försvar in mot 2030 är den fredstida krisberedskapen. Men jag vill vara tydlig – beredskap för storskaliga antagonistiska hot, krigsfara och krig kräver mer. Och i en krigssituation är dessutom Försvarsmakten beroende av att det övriga samhället kan ge stöd.

Försvarsberedningen betonade tidigt att totalförsvaret är den samlade motståndskraften – det vill säga militärt försvar och civilt försvar tillsammans.

Just nu pågår ett antal utredningsprocesser som rör det civila försvaret: om näringslivet, om ansvar, ledning och samordning, om psykologiskt försvar, och om hälso- och sjukvård.

Mitt budskap till de politiska beslutsfattarna är tydligt: Vänta inte på att allt utredande blir färdigt. Sätt ambitionsnivån nu inför de kommande fem åren – 2021-2025 – och låt det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2020 bli ett riktigt totalförsvarsbeslut. Gör det möjligt för militärt och civilt försvar att utvecklas i parallellitet, så att vi får en stark helhet. Ni har en unik möjlighet just nu.

Annars finns det risk att de satsningar som görs på militärt försvar inte får avsedd effekt. Och ingen i detta rum vill väl att de satsningar som nu görs på militärt försvar blir tomma kulisser.

3. MSB arbetar för att regeringens underlag ska bli så heltäckande som möjligt

Detta för mig över till frågan om hur MSB arbetar för att berika det beredningsunderlag regeringen ska ha till sitt förfogande när totalförsvarspropositionen ska beslutas.

Ett 20-tal bevakningsansvariga myndigheter har fått i uppdrag att i början av mars lämna underlag inför det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. De myndigheter som fått särskilda uppdrag finns i följande sektorer:

- Ordning och säkerhet

- Energiförsörjning
- Transporter
- Finansiella tjänster
- Livsmedelsförsörjning
- Elektroniska kommunikationer och post
- Hälso- och sjukvård

Några exempel på frågeställningar: hur ska vi säkerställa en robust livsmedelsförsörjning och vem ska ansvara för vad inom det området? Och vad krävs för att hälso- och sjukvården ska kunna ställa om för att kunna möta extrema utmaningar?

På MSB försöker vi hjälpa även aktörer som inte omfattas av regeringens uppdrag att tydliggöra sina behov inom samma tidsramar. Alla de myndigheter som inte omfattas av regeringsuppdraget – hur ska de tydliggöra sina totalförsvarsbehov?

Länsstyrelserna har ett mycket viktigt geografiskt områdesansvar. Detsamma har kommunerna. Hur fångar vi upp dessa behov i den kommande inriktningspropositionen?

Frivilligorganisationerna som är så viktiga både i personalförsörjningshänseende och i verksamheten, hur tydliggör vi deras behov? Hela frågan om näringslivets roll; hur strukturerar och finansierar vi deras bidrag? Allt detta försöker vi underlätta, allt för att regeringen ska kunna fatta en så omfattande och bra beslut som möjligt.

Därutöver kommer naturligtvis vi på MSB att tydliggöra behov inom våra egna ansvarsområden. Bara för att nämna några konkreta områden:

- **Ett nytt cybersäkerhetscenter ska inrättas.** FRA, Säpo, Försvarsmakten och MSB lämnade en gemensam rapport före jul, och det är en satsning som behövs och det kommer att kosta pengar.
- **De kommunala räddningstjänsterna** har en central uppgift under höjd beredskap, att skydda befolkningen mot följderna av olyckor och fientliga handlingar. Vid höjd beredskap tillkommer dessutom ytterligare uppgifter.
- **Personalförsörjning.** I första hand ska vi bemanna samhällsviktiga funktioner med befintlig personal. Sen kan vi

förstärka det med tränade frivilliga, där de frivilliga försvarsorganisationerna är en mycket central och viktig kraft. Men vi behöver dessutom se över möjligheten till civilplikt, för att utbilda personal som kan bemanna viktiga samhällsfunktioner under höjd beredskap – eller under onormalt stora påfrestningar på samhället.

- **Säkra kommunikationer och ledningsplatser.** Det krävs robusta och säkra kommunikationslösningar som klarar långvariga påfrestningar, exempelvis strömavbrott under lång tid.

Sammantaget tror jag att de satsningar som kommer att behövas för att skapa ett starkt civilt försvar under de kommande tio åren blir långt högre än den siffra – cirka fyra miljarder – som Försvarsberedningen nämner. Och jag tror som sagt att det är viktigt att vi redan nu under 2020 i totalförsvarspropositionen får tydlighet om de politiska ambitionerna inför kommande fem år. För mig är det en trovärdighetsfråga.

4. Myndigheterna är beredda att axla ett stort ansvar

Här kommer jag till den fjärde delen av mitt anförande. Inriktningsbeslutet måste som sagt innehålla tydliga ställningstaganden och betydande ambitionsökning beträffande civilt försvar för att satsningen på militärt försvar ska vara trovärdig.

Samtidigt är det så att regeringen sannolikt kommer att ha luckor i sitt underlag inför beslutet på grund av så många pågående utredningar och att myndigheter och kommuner kommer att ha svårigheter att leverera underlag med de korta tidsramar som finns. Då uppstår frågan om det blir stopp i många processer. Ska frågor dras i långbänk?

Nej, säger jag! Och jag tror att jag talar för de flesta myndighetschefer. Mina budskap är tydliga: våga sätt den politiska ambitionen. Ge arbetet med civilt försvar ekonomiska ramar för kommande fem år. Ge en övergripande inriktning och följ upp vårt arbete.

Då kommer vi myndigheter att flytta fram positionerna rejält, tillsammans med Försvarsmakten, och tillsammans med andra delar av samhället.

Kom gärna ihåg mina ord från inledningen om rågången mellan politik och förvaltning. Kompetens i sakfrågorna ska finnas och finns i myndigheterna. Låt oss använda den.

Avslutning

Avslutningsvis. Vi lever i en tid när vi har fantastiskt goda förutsättningar till ett bra liv i vårt hörn av världen, men att vi samtidigt är sårbara. Om tio år kommer vi förhoppningsvis att kunna se tillbaka på de kloka satsningar som gjordes under 2020-talet för att förstärka samhällets beredskap för kris och krig, tillsammans med näringslivet och civilsamhället.

Tillsammans har vi då ökat vår motståndskraft för att klara olyckor, kriser och krig på ett sätt som ökar säkerheten och värnar freden, och samtidigt stärker vår demokrati.

Så skapar vi ett starkt civilt försvar i ett nytt årtionde.

Tack för er uppmärksamhet!

Myndigheten för civilt försvar är den ledande, inriktande och samordnande myndigheten i det civila försvaret. Myndigheten säkerställer att samhället är förberett för kris, höjd beredskap och krig.

Kontaktpersoner



Myndigheten för civilt försvars presstjänst

Presskontakt
press@mcf.se
010-240 44 44



Anna Wennerström

Presskontakt
Pressansvarig
anna.wennerstrom@mcf.se